

Urk uit, altijd lastig

Het Beurtveer is een van de onderdelen van de Strontweek. Doel is Amsterdam bereiken terwijl onderweg een zestal havens wordt aangelopen. En dat alles zonder gebruik te maken van de motor. Tien klippers en vijftjalken gingen van start en Simon Schermerhorn stapte aan boord van de klipper Bontekoe.

Tekst: **Simon Schermerhorn** Foto's: **Hajo Olij e.a.**

De bemanningslijst van de *Bontekoe* telt dertig koppen, inclusief een zes maanden oude baby. Dochter Tessa geeft geen kik in haar draagzak op de buik van schippersvrouw Renée, die gedecideerd de klipper *Bontekoe* naar de wind stuurt. Tijdens de acties in de haven slaapt Tessa als een roos, vertrouwd met de geluiden aan dek. De bemanning bestaat verder uit vrienden en bekenden die al vaker hebben meegedaan aan dit evenement. Onder hen een aantal charter-schippers en maten. Specifieke taken zijn toegewezen aan scheepskok Leon, en aan Barry, die met uiterste precisie de navigatie verzorgt en het Journaal bijhoudt. Er wordt fanatiek gevaren, maar de sfeer is net zo belangrijk. Schipper Niels Lassing heeft al vaak meege-

daan aan het beurtveer, de laatste zes keer als schipper van zijn klipper *Bontekoe*.

Zes havens

Bij het Beurtveer moet je zo snel mogelijk van Workum naar Amsterdam (of beter gezegd Durgerdam) en terug varen, waarbij in ieder geval de havens van Lemmer en Medemblik worden bezocht. Het is een 'Oefening onder zeil': de motor mag niet gebruikt worden. De havens Blocq van Kuffeler, Hoorn, Urk en Volendam kunnen extra bezocht worden en om te winnen moet je alle zes de havens aangelopen. Vooraf moet gekozen worden voor de eerste haven: Lemmer of Medemblik. De keuze mag nog gewijzigd worden tot twee uur na de start. Wie voor Lemmer kiest moet daar-

grote foto: De *Bontekoe* is van start gegaan, let op de grote bemanning aan dek: dertig man sterk!
(foto: Hajo Olij)

boven: De poster van de Strontweek 2025 met foto van de klipper *Bontekoe*

na in Enkhuizen schutten. Wie eerst Medemblik bezoekt moet door de Houtribsluis bij Lelystad. De sluisen dien je met strikte spelregels op de motor te passeren.

Schipper Lassing stuurt de *Bontekoe* eerst naar Medemblik. De klipper vaart zo de volgende route: Workum – Medemblik – Sluis Lelystad – Blocq van Kuffeler – Durgerdam – Volendam – Hoorn – Sluis Enkhuizen – Urk – Lemmer – Workum. Voorafgaand aan de wedstrijd is de bemanning ingedeeld op het achter-, midden- en voorschip, met vaste taken. Waar nodig schiet je elkaar te hulp. Bij ieder havenbezoek is het alle hens aan dek.

Op maandag 20 oktober gaat het beurtveer om 13:00 uur van start. De schepen vertrekken niet tegelijk, maar achter elkaar, in een vooraf bepaalde startvolgorde: ieder schip krijgt zo een eigen starttijd bij het passeren

boven, links: Nachtzeilen is een mystieke ervaring: De *Johanna Engelina* op weg naar Urk vanaf de *Bontekoe* die de haven van Urk uitzelft. (foto: auteur)

rechts: Kaart met route-informatie en de zes havens die je kunt aanlopen. (Bron: Vereniging Zeilvracht)

rechtsonder: De *Bontekoe* vooraan in de Oosterhaven van Medemblik. Uit ervaring weet de schipper dat hij er met een meter speling kan keren

van de startlijn. Na het passeren van de finishlijn bij Durgerdam volgt een verplichte rusttijd van tien uur. Van de vijftien deelnemers navigeren er drie traditioneel (zie kader). Iedere deelnemer moet een zéér uitgebreid Journaal bijhouden en stipt tijden doorgeven aan de wedstrijdleiding. Ook staat er een creatieve opdracht op het programma: maak iets bijzonders van een uitgereikte houten schijf met als motto: 'wind en water'.

veel kracht: een klipper van 34 bij 7 meter voelt aan als het trekken aan een dood paard. De *Bontekoe* weegt 140 ton, een enorm verschil met de concurrerende tjalken. Schipper Niels geeft voor ieder havenbezoek tekst en uitleg over de manoeuvres, waarbij hij de situatie met een krijtje op het kajuitdak tekent (foto links). Een prima manier om te communiceren: zo weet iedereen wat er moet gebeuren. Op de *Bontekoe* beschikt men over de 'Jaagtaxi',

TRADITIONELE NAVIGATIE

Om de 'Oefening onder zeil' nog interessanter te maken kun je in het Beurtveer kiezen voor moderne of traditionele navigatie. Dat laatste betekent: geen GPS, kaartplotter, digitale weer-/windinformatie en 'track & trace'. Dat is een wezenlijk verschil, maar levert qua score geen voordeel op. Alleen de *Bontekoe*, *Lutgerdina* en *Nicolaas Mulerius* kiezen voor de optie traditionele navigatie.

Ook winnaar Joost Martijn is er voorstander van om de traditionele navigatie te verplichten, zoals vroeger. Maar hij wil de wedstrijd winnen en gebruikt daarom alle middelen die zijn toegestaan. 'Ik ga niet op klompen een marathon rennen. Dan trek ik toch liever mijn sportschoenen aan.'

Havens

In de havens moet een briefkaart gepost worden bij het havenkantoor. Het onderzeil in- en uitvaren van de havens is ronduit spectaculair: je moet de zeilen op het goede moment wegnemen om de aanmeerplek te bereiken. Er zijn overdag in Medemblik, Volendam en Hoorn behoorlijk veel toeschouwers die dat komen bekijken. Maar iedere hulp van het publiek is verboden. Het omkeren van het schip om weer te kunnen vertrekken kost

een superlicht bijbootje, waarmee een 350 meter lange jaaglijn wordt uitgebracht naar een gunstig punt bij (of richting) het havenhoofd. Lex is de specialist om peddelend met de jaagtaxi de lijn uit te brengen. De klipper wordt steeds met man en macht vanaf het schip vooruitgetrokken om de haven uit te komen. Via een slimme talie kan er op het dak van de opbouw in twee richtingen worden getrokken en wordt de lijn direct weer op de haspel gewikkeld.

Topsnelheid

In de havens en tijdens het zeilen blijkt de grote ervaring van de bemanning. Na bijvoorbeeld het commando 'anker bakboord' ratelt vrijwel direct de ketting. Onderweg wordt de zeilvoering regelmatig snel en probleemloos aangepast aan de windkracht en -richting. Kluiver erop of eraf, en waar mogelijk worden de genua en twee stagzeilen bijgezet, die op de *Bontekoe* allebei een bijnaam hebben: de 'Baron' en de 'Unit'. Op het rak van de haven Blocq van Kuffeler naar Durgerdam gaat het met ruime wind erg hard: ruim 8,5 knoop. Als topsnelheid wordt op een haar na tien knopen genoteerd. Het nachtzeilen (zie ook SdZ 2021.8) is altijd een mystieke ervaring, net als 's nachts het op korte afstand ontmoeten van een tegenstander.

Tegenslag

Na Medemblik is het plan om naar Urk te zeilen. Maar in de buurt van Urk zijn de windkracht en windrichting inmiddels zo ongunstig, dat het uitvaren een te groot risico vormt. Schipper Niels neemt een wijs besluit om Urk niet binnen te lopen en koerst richting de sluis. Om half twee 's nachts wordt na een lange dag geankerd bij Durgerdam voor de verplichte rustpauze van tien uur. De volgende morgen ontstaat een probleempje bij

het ophalen van het anker. Door de vertraging zeilt nog voor de startlijn de klipper *Deinemeid* met gang de *Bontekoe* voorbij. Om wachttijd bij Volendam te voorkomen start de *Bontekoe* daarom wat later.

In Volendam wordt bij het keren gebruik gemaakt van twee ankers. Een van de ankers wordt wat te laat opgehaald, maar kan gelukkig toch met moeite binnengedraaid worden. Het aanmeren in Hoorn gaat nogal hardhandig, met lichte schade tot gevolg.

Op de terugweg doen we Urk alsnog aan. Ook dan is het behoorlijk zwaar om de haven weer uit te varen. Inmiddels is het donker en ligt de haveningang recht in de wind. Het is de kunst om tot het eind van de haven, met klapperende zeilen, de lijn met alle kracht binnen te halen om dan met wat snelheid af te vallen en weg te zeilen. Het loswippen van de lijn (die dan de afschietlijn wordt genoemd) is een spannend moment.

Ook in de haven van Lemmer verloopt het niet bepaald soepel. Het lukt maar niet om de klipper tegen de kant te krijgen en er moet worden geankerd. Nadat met de jaagtaxi een lijn op de wal is gezet, weigert de ankerlier tijdelijk. Met wat vertraging kan loopster Jonna de wal op om de briefkaart te bezorgen bij het havenkantoor bij de oude sluis. Zij speurt in de rondte, maar vindt nergens een

zonder verwijten of gemopper. Het materiaal heeft zich prima gehouden, op een enkel scheurtje in de bezaan en het stagzeil na.

Finish

Op woensdagnacht, om 02:25 uur, finisht de *Bontekoe* bij Workum. De ghettoblaster wordt tijdens het finishen aangezet met het nummer 'The boys are back in town'. Bij het passeren van de eerder gearriveerde schepen volgt een Elfstedentocht-welkom: volop muziek en veel gehos. Er volgt een feestje dat duurt tot het ochtendgloren. Maar de uitslag is dan nog een vraagteken, ook dankzij de verschillende starttijden.

De ontknoping volgt tijdens de prijsuitreiking. Eerst wordt gemeld dat de klippers *Nicolaas Mulerius* en *Jacob van Berlijn* allebei gedurende één minuut de motor hebben gebruikt: dan sta je gelijk onderaan in het klassement, alleen gevolgd door de tjalk *Vier Gebroeders* die de strijd in Enkhuizen heeft opgegeven. Dat motorgebruik valt overigens te verdedigen, het was nodig om een stevige aanvaring te voorkomen.

Het Beurtveer wordt gewonnen door Joost Martijn met de tjalk *Overwinning* na een spannende strijd met de klipper *Welvaart* van Christiaan Prins. Hoe is de strijd verlopen? In Medemblik, de eerste haven, is de *Welvaart*

boven: Actie op het voordek van de *Bontekoe* voor de start bij Durgerdam. Op de voorgrond de oranje Jaagtaxi en de haspel met de jaaglijn. (foto auteur)

rechts, boven: Op de klipper *Jacob van Berlijn* wordt in de Oosterhaven van Medemblik geboomd met drie aluminium vaarbomen

rechts: De winnaar *Overwinning* heeft er bij vertrek vanuit Workum al de sokken in

brievenbus. Na onverrichter zaken keert Jonna terug en gaat een tweede looper op pad om de brief alsnog correct af te leveren. Dat is echt zonde van de tijd en met een haventijd van 63 minuten in Lemmer duikelt de *Bontekoe* in het havenklassement. Jammer, want in de andere havens scoort de klipper bijzonder goed. Maar tegenslag wordt steeds heel sportief opgevat,

links: De *Goede Verwachting* van Romke Blaauw loopt Workum binnen met een grote spinaker, die hij tot boven in de top van de mast hijst. Het bezorgde hem mede een vierde plaats

rechts: De *Deinemeid* van Jorrit Jouwsma werd derde

dieper de haven in gevaren om te kunnen keren. De *Overwinning* kan dicht bij de havenuitgang aanleggen en neemt zo de koppositie over. In Amsterdam is de voorsprong uitgebouwd tot ruim een uur. Omdat de *Overwinning* in Urk door een misverstand op de verkeerde plaats had aangelegd vaart men op de terugweg nog een keer naar Urk. Door deze omweg komt de *Welvaart* als eerste terug in Workum. Na correctie voor de verschillende starttijden wordt de *Overwinning* toch winnaar met twintig minuten voorsprong.

Een extra compliment is er voor de *Lutgerdina* met schipper Ruth Giesen (zie SdZ 2022.2). Zij volbracht de wedstrijd met deze klipper van SailWise met een bemanning waarvan een aantal mensen een handicap of beperking heeft. Ruth heeft twee niet verplichte havens

UITSLAG

Nr.	Scheepsnaam	Schipper	Tijd / Haventijd (uur:minuut)
1	Overwinning	Joost Martijn	21:32 / 1:33 tjalk
2	Welvaart	Christiaan Prins	21:52 / 2:37 klipper
3	Deinemeid	Jorrit Jouwsma	23:00 / 2:50 klipper
4	Goede Verwachting	Romke Blaauw	25:10 / 1:45 tjalk
5	Bontekoe	Niels Lassing	25:28 / 2:52 klipper
6	Avontuur	Wamme van der Kuip	28:06 / 2:59 klipper
7	Kleine Jager	Kars Petri	28:18 / 2:52 hektjalk
8	Johanna Engelina	Laurens Sinaasappel	28:44 / 4:01 klipper
9	Waterman	Chris van Aartrijk	29:17 / 4:01 klipperaak
10	Hendrika	Wietse van Lingen	30:40 / 2:04 klipper
11	Luctor	Combert Burger	35:51 / 4:18 tjalk
12	Lutgerdina	Ruth Giesen	33:50 / 11:24 klipper
13	Nicolaas Mulerius	Corneel Bouman	26:27 / 2:53 klipper
14	Jacob van Berlijn	Daan van der Meer	34:32 / 5:28 klipper
15	Vier Gebroeders	Jan Dekker	- - tjalk

links laten liggen, maar via het digitale platform Polarsteps** kun je het verslag en de foto's van de reis van de *Lutgerdina* bekijken. Het Beurtveer is inmiddels alweer 52 keer georganiseerd en is een prachtige belevenis

aan het einde van het vaarseizoen. Om af te ronden: de *Bontekoe* behaalde de vijfde plaats, maar werd wel winnaar van de Navigatieprijs, als de snelste deelnemer die met traditionele middelen navigeerde. 🚢

* Track & Trace

Na afloop kun je de gevolgde route van ieder schip terugkijken via track & trace. Dat geldt voor het Beurtvaart, de Strontrace en diverse andere wedstrijden. Niet alleen van dit jaar, maar ook van voorgaande jaren. Zie: tt.zeilvaartwarmond.nl

** Met Polarsteps kun je de route, het verslag en foto's van een reis vastleggen

Zie: polarsteps.com/LutgerdinaSailwise

Meer informatie: Website Vereniging Zeilvracht: zeilvracht.nl

Aanvullingen: moente.nl/beurtveer